

Računovodstveno praćenje potraživanja na primjeru poslovnog subjekta P.O.P. d.o.o.

Čizik, Nikola

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:162676>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

<<Dr. Mijo Mirković>>

Nikola Čizik

**RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE POTRAŽIVANJA NA PRIMJERU
POSLOVNOG SUBJEKTA POP D.O.O.**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

Nikola Čizik

**Računovodstveno praćenje potraživanja na primjeru poslovnog
subjekta POP d.o.o.**

Završni rad

Student : Nikola Čizik

JMBAG: 0303056971

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Računovodstvo

Studijski smjer: Financijski management, redovni student

Predmet : Poslovno računovodstvo

Mentor: izv.prof.dr.sc. Ksenija Černe

Pula, srpanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje
Sveučilištu Jurja

Dobriće u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobriće u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____, _____ godine.

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Pojam imovine	2
2.1. Obilježja imovine	2
2.2. Podjela imovine	3
3. Dugotrajna imovina	3
3.1. Nematerijalna imovina	4
3.1.1. Osnivački izdaci	4
3.1.2. Patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci i ostala slična prava	5
3.1.3. Godwill	5
3.2. Materijalna imovina	6
3.3. Dugotrajna financijska imovina	7
3.4. Amortizacija dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	7
4. Kratkotrajna imovina	9
4.1. Zalihe	9
4.2. Potraživanja	10
4.3. Kratkotrajna financijska imovina i novac	10
5. Potraživanja	11
5.1. Dugotrajna potraživanja	11
5.1.1. Potraživanja od povezanih društava	12
5.1.2. Potraživanja s osnovom prodaje na kredit	12
5.1.3. Potraživanja iz faktoringa	14
5.1.4. Potraživanja u sporu i rizična potraživanja	14
5.2. Kratkotrajna potraživanja	15
5.2.1. Potraživanja od kupaca	16
5.2.1.1. Potraživanja od kupaca u tuzemstvu	16
5.2.1.2. Potraživanje od kupaca u inozemstvu	18
5.2.2. Potraživanja na kreditne kartice	19
5.2.3. Potraživanja od banaka za prodaju na potrošački kredit	20
5.2.4. Potraživanja za dane predujmove	21
5.2.5. Potraživanja u sporu i rizična potraživanja	23
5.2.6. Potraživanja od zaposlenih	24

5.2.7. Potraživanja za porez na dodanu vrijednost.....	25
5.2.8. Potraživanja za porez na dobitak	26
5.2.9. Potraživanja za turističku članarinu	27
5.2.10. Vrijednosno usklađivanje potraživanja.....	28
6. Praćenje potraživanja na poslovnom subjektu POP d.o.o.....	29
6.1. Potraživanja od kupaca	32
6.2. Potraživanja prema zaposlenicima i članovima društva	37
6.3. Kratkotrajna potraživanja od države i drugih institucija.....	39
6.4. Ostala potraživanja.....	42
7. Zaključak	44
Sažetak.....	45
Summary	46
Literatura	47

1.Uvod

Predmet rada je računovodstveno praćenje potraživanja na primjeru poduzeća POP d.o.o. . Svrha rada je pomnije objasniti i približiti pojam potraživanja, što su ona i što obuhvaćaju. Cilj rada je prikazati potraživanja na primjeru poduzeća POP d.o.o., razumjeti i detaljnije razraditi strukturu potraživanja te njihov položaj i utjecaj na poslovanje.

Pri izradi završnog rada korištene su određene metode: induktivna i deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije, metoda dokazivanja i opovrgavanja, povijesna metoda, komparativna metoda, statistička metoda, metoda deskripcije i metoda kompilacije.

Rad se sastoji od uvoda, zaključka i pet poglavlja. Nakon uvoda pomnije se upoznajemo s pojmom potraživanja, njihovim obilježjima, značenju i podjeli. U drugom poglavlju govori se o dugotrajnim potraživanjima, pojmu, obilježjima, podjeli, utjecaju na poslovanje poduzeća a sve navedeno potkrijepljeno je primjerima. Nakon toga ćemo se dotaknuti kratkoročnih potraživanja, njihovog značaja u strukturi imovine, podjeli kratkoročnih potraživanja te ćemo ih pokušati objasniti kroz primjere.

U šestom poglavlju govori se o računovodstvenom praćenju potraživanja na primjeru poduzeća Pop d.o.o. U ovom poglavljem obrađena su glavna obilježja poduzeća, struktura potraživanja u ukupnoj imovini poduzeća te njihovo kretanje.

Sva prikazana knjiženja izvedena su po RRif-ovom kontnom planu zbog njegove primjene u konkretnom poduzeću.

2. Pojam imovine

Za ostvarivanje gospodarskog pothvata poduzetniku je potrebna imovina. Imovina je ukupna vrijednost sredstava kojom poduzetnik raspolaže u obavljanju gospodarske djelatnosti proizvodnje, prometa i pružanja usluga.

Nastavno na ovo, „imovina predstavlja resurse kojima se poduzeće koristi u ostvarivanju svoje djelatnosti.“¹ Resursi uključuju novac, građevinske objekte, oprema, zalihu robe, energiju i ostalo, no u bilanci se prikazuju samo oni resursi koji zadovoljavaju određene uvjete i koji su u skladu s računovodstvenim propisima.²

Ako određeni imovinski dio zadovoljava ovaj kriterij, zadovoljava definiciju imovine i može se u računovodstvu prikazati kao dio ukupne vrijednosti imovine poduzeća.³

2.1. Obilježja imovine

Prema pojavnom obliku imovinu čine:

- novac,
- materijalne stvari,
- potraživanja i ostala prava te plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda (aktivna vremenska razgraničenja).⁴

Imovina se može trajno koristiti u proizvodnji dobara i/ili usluga koje će poduzeće plasirati na tržištu, razmijeniti za druge oblike imovine te se može iskoristiti za podmirenje obveza prema bilo kome, po bilo kojoj osnovi. Imovina se u računovodstvu uglavnom vrednuje prema iznosu gotovine koja je bila uložena u njezino nabavljanje (troškovi koje je poduzeće imalo kako bi ostvarilo vlasništvo, vlasničko pravo ili kontrolu prinosa tog dijela imovine). Računovodstvenim evidentiranjem puteva i načina

¹ Žager, K., Tušek, B. et al., *Računovodstvo I*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2016., str. 37.

² loc. cit.

³ <http://www.poslovni.hr/leksikon/imovina-679>

⁴ K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 134.

pribavljanja imovine stvara se logična povezanost između skupine i pojedinih vrsta imovine s jedne strane, te dugova i vlasničkog kapitala s druge.⁵

2.2. Podjela imovine

Prema kriteriju pojavnog oblika i namjene te kriteriju likvidnosti, imovinu dijelimo na :

1. dugotrajnu (stalnu ili fiksnu)
2. kratkotrajnu (tekuću ili obrtnu) imovinu .⁶

Razvrstavanjem imovine na navedene osnovne skupine te ju naknadno razvrstavajući na podvrste i pojedinačne imovinske stavke, dobivaju se relevantne informacije o strukturi, vrijednosti u upravljanju imovinom.⁷

3. Dugotrajna imovina

„Dugotrajna imovina jest onaj dio imovine koji će ostati nepromijenjen, odnosno zadržati isti pojavni oblik, u vremenskom razdoblju duljem od godine dana i neće biti utrošen u jednom normalnom proizvodnom procesu“ .⁸

U pravilu dugotrajnu imovinu nabavljamo da bi je koristili u vlastitom poslovanju, a ne za daljnju pretprodaju.

Struktura dugotrajne imovine⁹:

- nematerijalna imovina
- materijalna imovina
- financijska imovina

⁵ <http://www.poslovni.hr/leksikon/imovina-679>

⁶ Gulin, D., Vašiček, V., et al., *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 29.

⁷ loc. cit.

⁸ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 135.

⁹ Skupina autora, *Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva*, Zagreb, RRiF, 2001., str. 31.

- potraživanja

3.1. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina je takav oblik imovine koji se ne može fizički identificirati, a sa vremenom trajanja dužim od godine dana. Poduzeće ju koristi prilikom proizvodnje ili isporuke robe i usluga, za iznajmljivanje drugima, za administrativne svrhe, te ostalo od čega će društvo u budućnosti ostvariti ekonomsku korist.¹⁰

Prema načinu stjecanja nematerijalna imovina dijeli se u dvije vrste:

- nematerijalna imovina stečena od drugih putem kupnje, u procesu poslovnog spajanja, pomoću državnih potpora ili razmjenom
- interno razvijena nematerijalna imovina¹¹

Dugotrajna nematerijalna imovina obuhvaća osnivačke izdatke, izdatke za razvoj, patente, licence, koncesije, zaštitne znakove i ostala slična prava, goodwill, predujmove za nematerijalna sredstva i nematerijalna ulaganja u pripremi¹². U nastavku se ukratko osvrćemo na spomenute oblike dugotrajne nematerijalne imovine.

3.1.1. Osnivački izdaci

Prilikom osnivanja trgovačkog društva osnivački izdaci nastaju i tretiraju se kao nematerijalna imovina jer, prema zakonu o trgovačkim društvima,¹³ nije dopušteno izravno smanjenje i povećanje temeljnog kapitala društva. "To su izdaci za izradu projekata, studija, usluge odvjetnika za izradu osnivačkih akata, troškovi objave osnivanja u javnim oglasima, usluge procjenitelja, troškovi stručnog osposobljavanja

¹⁰ Odbor za standarde financijskog izvještavanja, NN.,br.86/2015., odluka 5.

¹¹ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb 2010., str. 85.

¹² Parać, B., *Poduzetničko računovodstvo i financijsko izvještavanje*, Zagreb, Visoka škola za poslovanje i upravljanje Baltazar Adam Krčelić, Zaprešić, 2008., str. 168.

¹³ *Zakon o trgovačkim društvima*, NN.,40/2019.,čl. 88.

kadrova i slični izdaci od kojih se očekuje da će donijeti određene ekonomske koristi u budućnosti.“¹⁴

3.1.2. *Patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci i ostala slična prava*

„Ulaganjem u patente, licencije, koncesije, zaštitne znakove, franšize, računalni softver, ulaganjem na tuđoj imovini i ulaganjem u ostala slična prava trgovačko društvo osigurava njihovu uporabu u vlastitom poslovanju, s ciljem ostvarivanja ekonomskih koristi u budućnosti . Riječ je, najčešće o zaštićenim pravima koja se evidentiraju kod Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo i sličnih institucija. Kupljena prava i ulaganja na tuđoj imovini predstavljaju oblik nematerijalne imovine poduzeća, pa se evidentiraju kao bilančna stavka i obračunom amortizacije prenose na troškove tijekom razdoblja njihove upotrebe, ali ne dulje od 20 godina.“¹⁵

Patent daje pravo izumitelju na isključivo korištenje nekog izuma, a licencija je ugovor o kupnji patenta koji daje kupcu patenta pravo na proizvodnju, prodaju, distribuciju i korištenje imena proizvođača.

„Franšiza je pravo koje se stječe kad jedno društvo plaća naknadu drugom društvu za određeno poslovanje u točno utvrđenom vremenskom razdoblju, za točno određeno područje i svrhu. Koncesija je ugovorom određena dozvola ili ustupanje, pri čemu jedna strana dopušta ili ustupa drugoj strani ekonomsko korištenje dobara ili prava, a druga strana (stjecatelj koncesije) za to plaća naknadu.“¹⁶

3.1.3. *Goodwill*

Goodwill „je ugled poslovnog subjekta koji je rezultat njegove reputacije na tržištu, monopolnog položaja ili konkurentske snage.“¹⁷Ova vrijednost je neodvojiva od društva te se kao takva ne može identificirati. Dvije su kategorije goodwilla: interno

¹⁴ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*,Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str .183.

¹⁵ loc. cit.

¹⁶ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*,Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str 187

¹⁷ Gulin, D., Vašiček, V., et al, *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 44.

dobiveni goodwill i goodwill proizašao iz poslovnih spajanja.¹⁸ Interno dobiveni (ili stečeni) goodwill nije dio dugotrajne nematerijalne imovine te njegov trošak nabave nije moguće utvrditi.¹⁹ Goodwill proizašao iz poslovnih spajanja smatramo stavkom dugotrajne nematerijalne imovine te se iskazuje u bilanci stjecatelja.²⁰

3.2. Materijalna imovina

Dugotrajna materijalna imovina oblik je imovine koji ima fizički, materijalni oblik koji se neće promijeniti tijekom razdoblja njezine upotrebe. To su osnovna sredstva potrebna poduzeću za izvršavanje svoje ekonomske djelatnosti, od kojih se očekuje buduća ekonomska korist s rokom upotrebe dužim od godinu dana.

Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća sljedeće elemente:

- zemljišta
- građevinske objekte
- postrojenja i oprema
- alati, pogonski i uredski inventar, namještaj i transporta sredstva
- stambeni objekti i stanovi
- ostala imovina²¹

„Dugotrajna imovina može biti stečena kupnjom, izgradnjom odnosno izradom u vlastitoj izvedbi, razmjenom i darivanjem. Prema MRS - u 16 (propisuje računovodstvene postupke za nekretnine, postrojenja i opremu), trošak nabave pojedinih elementa nekretnina, postrojenja i opreme obuhvaća kupovnu cijenu zajedno s uvoznim pristojbama i nepovratnim porezom na promet te sve troškove koji izravno

¹⁸ Baica, Z., Baica, N., *Knjigovodstvo za male i srednje poduzetnike – primjena HSFI-a*, Zagreb, Centar za računovodstvo i financije d.o.o., 2013., str. 22.

¹⁹ Gulin, D., Vašiček, V., et al, *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 44.

²⁰ loc. cit.

²¹ Parać, B., *Poduzetničko računovodstvo i financijsko izvještavanje*, Zagreb, Visoka škola za poslovanje i upravljanje Baltazar Adam Krčelić, Zaprešić, 2008., str. 168.

moгу pripasti dovođenju sredstva u radno stanje za namjernu upotrebu, a svi se trgovinski popusti i odbici po prispijeću oduzimaju od kupovne cijene.“²²

Zemljišta i šume su podskupina dugotrajne materijalne imovine i imaju neograničen vijek trajanja te se stoga ne amortiziraju.

3.3. Dugotrajna financijska imovina

“Dugotrajna financijsku imovina čine ulaganja u dugoročne vrijednosne papire u zemlji i inozemstvu kao što su dionice, obveznice, blagajnički zapisi i sl., dugoročno dani krediti povezanim društvima, dugoročni depoziti (kod banaka i financijskih institucija), udjeli u povezanim društvima, udjeli u kapitalu i dobitku u dioničkim društvima“²³ u razdoblju trajanja dužem od godinu dana s ciljem ostvarenja buduće ekonomske koristi.

3.4. Amortizacija dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine

Svako poduzeće prilikom poslovanja i obavljanja svakodnevnih zadataka koristi, odnosno postupno troši svoju dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu. Upravo takvo postupno trošenje materijalne i nematerijalne imovine uz ograničen vijek trajanja naziva se amortizacijom. “Amortizacija se odnosi na uobičajeno trošenje dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine u poslovanju tijekom procijenjenog vijeka upotrebe i utvrđuje se konzistentno na temelju određenog sustava i određene metode.“²⁴

Na visinu amortizacije utječu sljedeći čimbenici:

- osnovica za obračun amortizacije
- procijenjeni vijek upotrebe odnosno procijenjena količina učinaka u vijeku upotrebe imovine koja se amortizira

²² K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 193.

²³ Skupina autora, *Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva*, Zagreb, RRiF, 2001.,str.34.

²⁴ Gulin, D., Vašiček, V., et al, *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 200.

- godišnje amortizacijske stope za pojedinu vrstu imovine koja se amortizira
- sustav obračuna amortizacije i metode obračuna amortizacije²⁵

Imovina koja se amortizira ima sljedeće obilježja:

- Ograničeni vijek upotrebe
- Vijek trajanja dulji od godinu dana odnosno od jednog obračunskog razdoblja
- Namijenjena upotreba u okviru proizvodnje ili prodaji proizvoda, roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe.²⁶

Imovina koja se amortizira ima sljedeće obilježja:

- Ograničeni vijek upotrebe
- Vijek trajanja dulji od godinu dana odnosno od jednog obračunskog razdoblja
- Namijenjena upotreba u okviru proizvodnje ili prodaji proizvoda, roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe.²⁷

²⁵ loc. cit.

²⁶ Gulin, D., Vašiček, V., et al, *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 200.

²⁷ loc. cit.

4. Kratkotrajna imovina

Kratkotrajna imovina ili tekuća imovina dio je ukupne imovine poduzeća koja sudjeluje u procesima djelatnosti, bilo to u proizvodnom ili uslužnom procesu, s rokom trajanja do godine dana. Sudjelujući u proizvodnom procesu ova imovina mijenja svoj oblik uzastopnim trošenjem ili odjednom. Kao takva ulazi u proces stvaranja vrijednosti gotovog proizvoda, poluproizvoda ili usluge.

Prema tome, kratkotrajna imovina dijeli se na :

- zalihe,
- potraživanja,
- financijsku imovinu,
- novac u banci i blagajni.²⁸

4.1. Zalihe

Zalihe su kratkotrajna imovina:

- koja se drži zbog prodaje u redovnom toku poslovanja,
- koja se drži u procesu proizvodnje za navedenu prodaju ili
- u obliku materijala i dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.²⁹

Zalihe slijedom reproduktivnog ciklusa obuhvaćaju sljedeće oblike:

- zalihe sirovina i drugog materijala koji ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe nedovršene proizvodnje i poluproizvoda;

²⁸ Baica, Z., Baica, N., *Knjigovodstvo za male i srednje poduzetnike – primjena HSFI-a*, Zagreb, Centar za računovodstvo i financije d.o.o., 2013., str. 69.

²⁹ *Hrvatski standard financijskog izvještavanja*, HSFI 10 – Zalihe, točka 10.3.

- zalihe gotovih proizvoda;
- zalihe trgovačke robe i drugo
- kratkotrajnu biološka imovina.³⁰

4.2. Potraživanja

Kratkotrajna potraživanja su potraživanja s rokom dospijeca do godine dana. Sastoje se od potraživanja od kupaca za prodana dobra i obavljene usluge u tuzemstvu i inozemstvu, potraživanja od države, potraživanja od povezanih društava, potraživanja od zaposlenika i ostala kratkoročna potraživanja.

Potraživanja su rezultat obavljanja različitih aktivnosti putem kojih bi poduzeće zaradilo i ostvarilo dobit. Kao na primjer: prodajom robe ili gotovih proizvoda, pružanjem usluga, iznajmljivanjem i prodajom vlastite dugotrajne imovine.

“Poduzetnik će u svojim financijskim izvještajima priznati potraživanja samo onda kada postane jedan od ugovornih strana na koju se primjenjuje ugovorni uvjeti i kada potraživanja udovoljavaju definiciji imovine.”³¹

4.3. Kratkotrajna financijska imovina i novac

Kratkotrajnu financijsku imovinu čine:

- surogati novca (čekovi, mjenice i ostali primljeni kratkoročni vrijednosni papiri),
- dani kratkoročni krediti, depoziti i kaucije,
- udjeli u povezanim društvima (s dospjećem do jedne godine).³²

³⁰ *Hrvatski standard financijskog izvještavanja*, HSFI 10 – Zalihe, točka 10.3.

³¹ Gulin, D., Vašiček, V., et al, *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018., str. 128-129.

³² K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 241.

Novac predstavlja najlikvidniji dio imovine, a čine ga: novac na žiro računu, novac na deviznom računu, novac u deviznoj blagajni i blagajni, akreditiv te ostala visoko likvidna novčana imovina.

„Novac uključuje papirnat i metalni novac u blagajni te novac deponiran na računima u banci. Predstavlja najlikvidniji dio imovine poslovnog subjekta.“³³

5. Potraživanja

Potraživanja predstavljaju „dio financijske imovine koja može imati fiksni termin plaćanja te se prema roku naplate dijele na kratkotrajna i dugotrajna potraživanja, a početno se priznaju po fer vrijednosti.“³⁴

5.1. Dugotrajna potraživanja

Dugotrajna potraživanja su „potraživanja čija se naplata očekuje u roku koji je dulji od godine dana. Ako za takva potraživanja nije ugovorena kamata ili je kamata niža od tržišne, sukladno HSFI – ju 11 (Potraživanja) ova potraživanja se moraju diskontirati na sadašnju vrijednost uz upotrebu tržišnih kamatnih stopa.“³⁵

Ona potraživanja kod kojih je ugovorena kamatna stopa predstavljaju financijsku imovinu.

Dugoročna potraživanja uključuju potraživanja od povezanih društava, potraživanja s temeljem prodaje na kredit, potraživanja iz faktoringa, potraživanja u sporu i rizična potraživanja, potraživanja za jamčevine i ostala dugoročna potraživanja.

U sljedećim ćemo poglavljima pomnije istražiti razne oblike dugotrajnih potraživanja te njihov utjecaj i značaj na poslovanje poduzeća.

³³ K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 211.

³⁴ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb 2010., str. 238.

³⁵ loc. cit.

5.1.1. Potraživanja od povezanih društava

Prema RRiF-ovom kontom planu³⁶ potraživanja od povezanih društava se knjiže na kontu 070 gdje se prati prodaja povezanim društvima uz odgodu plaćanja preko jedne godine kao i potraživanja prema danim dugoročnim sredstvima (zajmovima) . Prema zakonu o trgovačkim društvima povezanim društvima smatra se³⁷:

1. društvo koje u drugom društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju
2. ovisno i vladajuće društvo
3. društvo koncerna
4. društvo sa uzajamnim udjelima
5. društva povezana poduzetničkim ugovorom

5.1.2. Potraživanja s osnovom prodaje na kredit

Prema RRiF kontom planu u okviru dugotrajnih potraživanja na kontu 071 vode se potraživanja sa osnove prodaje na robni kredit, na potrošački kredit, na financijski najam i za prodane usluge na kredit. „Trgovačko društvo može prodati robu kupcu na potrošački kredit i s temelja takvog kredita obračunati kamatu koja podliježe obračunu PDV-a ukoliko se radi o poduzetniku koji je u sustavu PDV-a. Za ovako ugovorenu prodaju potrebno je sastaviti pisani ugovor o obročnom plaćanju.“³⁸

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 1.

<u>0710 Potraživanje s osnove prodaje na kredit</u>		<u>7500 Prihodi od prodaje proizvoda</u>	
xxxxx (1)	xxxxx (3)		xxxxx (1)

³⁶ RRiF-ov računski plan za poduzetnike, XXI. izdanje., 2017. godina.

³⁷ Zakon o trgovačkim društvima, NN br.152/11., čl.473.

³⁸ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*,Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 258.

2400 Obveze za PDV		1240 Potraživanje od kupaca za kamate	
	xxxxx (1)	xxxxx (2)	xxxxx (3)
7710 Prihodi od redovnih kamata		1000 Žiro račun	
	xxxxx (2)	xxxxx (3)	

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Na osnovi ugovora o prodaji ispostavljen je račun kupcu za prodane proizvode. Na dugovnoj strani konta 0710 *Potraživanja s osnove prodaje na kredit* knjiže se povećanje imovine u ukupnom iznosu računa. Obračunati iznos PDV-a knjiži se kao povećanje obveze prema državi na potražnoj strani konta 2400 *Obveze za PDV*, a prodajna vrijednost gotovih proizvoda predstavlja prihod koji se knjiži na kontu 7500 (iznos bez PDV-a).Plaćanje se odvija u jednakim mjesečnim anuitetima uz unaprijed dogovorenu kamatnu stopu.

2) Društvo vrši obračun kamata tako da u svojim poslovnim knjigama knjiži povećanje imovine na dugovnoj strani u visini mjesečnog iznosa na konta 1240 *Potraživanje od kupaca za kamate*. Ostvaruju se prihodi od kamata te se knjiži povećanje stanja na kontu 7710 *Prihodi od prodaje proizvoda*.

3) Kupac je uplatio novac na žiro račun u visini jednog mjesečnog anuiteta što se evidentira na dugovnoj strani konta 1000, istovremeno se umanjuje saldo na kontu 1710 *Potraživanje sa osnove prodaje na kredit* na potražnoj strani te se zatvara ukupno mjesečno potraživanje za obračunatu kamatu na kontu 1240 *Potraživanje od kupaca za kamate*.

5.1.3. Potraživanja iz faktoringa

Budući da su potraživanja od kupaca neproduktivna imovina dokle god se ne zarađuju kamate te se čeka njihova naplata, takva imovina ne stvara nikakav prihod. Kako bi tvrtka mogla nesmetano nastavljati s poslovanjem i podmirivati obveze te izbjeći nelikvidnost kao posljedicu vezanosti novca u obliku potraživanja od kupaca, potrebno je odrediti na koji se način trebaju osigurati sredstva koja su neophodna za funkcioniranje sustava. Faktoring je jedan od načina pretvaranja potraživanja kupaca u novac, odnosno stjecanja sredstava. Navedeno je transakcija kojom tvrtka prodaje svoja potraživanja od kupaca faktoru, odnosno faktoring-društvu. Tvrtka također može posuđivati novac, pritom osiguravajući dobiveni kredit vlastitim potraživanjem od kupaca. Faktoring je stoga oblik financiranja kojim se vrlo brzo osigurava priljev novčanih sredstava. Ova vrsta usluge pripada ne bankovnim poslovima, iako ju upravo banke vrlo često nude. Kako bi se prednosti ove transakcije što bolje iskoristile, potrebno je uređeno okruženje u kojem bi ona egzistirala. Faktoring osigurava brzu likvidnost tvrtkama te zbog toga nudi ključne prednosti u odnosu na ostale instrumente financiranja.³⁹

Potraživanja iz faktoringa vode se na kontu 072 te predstavljaju mogućnost poduzeća da otkupi tuđa potraživanja prema trećem poduzeću uz prije dogovorenu naknadu. Kupnja tuđeg potraživanja naziva se faktor. Poduzeća sklapaju ugovor o preuzimanju duga gdje je najvažnije da vjerovnik prihvati da će umjesto dosadašnjeg dužnika obveze ispuniti neka treća strana, npr. poduzeće.

5.1.4. Potraživanja u sporu i rizična potraživanja

Potraživanja u sporu i rizična potraživanja predstavljaju “ dugotrajna potraživanja koja su zbog nemogućnosti naplate došla u spor ili su iscrpljeni instrumenti za njihovu redovnu naplatu.”⁴⁰

³⁹ K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 209.

⁴⁰ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb, RRif, 2010., str. 244.

U nastavku su prikazana knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 2.

0740 Potraživanje u sporu i riz. potr 0710 Potraživanja s osnove prodaje na robni kred.

xxxxx (1)

xxxxx (1)

0780 Vrijednosno usklađenje dug.potr. 4420 Trošak vrijednosnog usklađenja dug.potr

xxxxx (1)

xxxxx (1)

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

Zbog nemogućnosti poduzeća da naplati dugoročno potraživanje prilikom prodaje robe na robni kredit (konto 0710), društvo će pokrenuti postupak prisilne naplate te će radi pravilnijeg iskazivanja prenijeti svotu spornog potraživanja na dugovnu stranu konta 0740 *Potraživanja u sporu i rizična potraživanja*. Potom se provodi vrijednosno usklađenje putem konta 0780 *Vrijednosno usklađivanje u sporu i rizična potraživanja* koji se odobrava na potražnoj strani i istovremeno se zaduženje 4420 *Trošak vrijednosnog usklađenja dugoročnog potraživanja* na dugovnoj strani jer se sporni iznos priznaje u rashod.

Ostala potraživanja

Prema RRIF-ovom kontom planu ostala dugotrajna potraživanja se vode na kontu 076, a uključuje potraživanja od radnika i od članova društva.

5.2. Kratkotrajna potraživanja

Kratkotrajna potraživanja su dio kratkoročne imovine te se njihova naplata očekuje u roku kraćem od godine dana. Potraživanja od kupaca u tuzemstvu i inozemstvu uključuju potraživanja za prodaju na kreditne kartice, potraživanja od povezanih

poduzetnika, potraživanja od zaposlenih i članova društva, sporna i rizična potraživanja, potraživanja od države za porez, prirez i carinu, potraživanja od državnih institucija i ostala potraživanja.

U sljedećim ćemo poglavljima pomnije istražiti razne oblike kratkotrajnih potraživanja te njihov utjecaj i značaj na poslovanje poduzeća.

5.2.1. Potraživanja od kupaca

Potraživanja od kupaca (konto 120) mogu nastati po različitim osnovama (za prodanu robu, za pružene usluge, za prodaju prava, za prodaju na potrošački kredit, za prodaju u konsignaciji ili komisiji itd.). Za sva sintetička konta potraživanja od kupaca vode se analitička konta svih kupaca (saldo-konti kupaca). Kod prodaje dobara fakturu treba ispostaviti neposredno nakon što je kupcu omogućeno raspolaganje tim dobrima jer tada nastaje i obveza PDV-a.⁴¹ Potraživanja od kupaca za prodana dobra i usluge imaju rok dospjeća do godinu dana te se knjiže u okviru skupine 12. Potraživanja od domaćih kupaca knjiže se na kontu 120, dok se potraživanja od kupaca u inozemstvu knjiže na kontu 121.⁴²

5.2.1.1. Potraživanja od kupaca u tuzemstvu

„Potraživanja od kupaca knjiže se temeljem ispostavljenih negotovinskih računa pri čemu obveznici PDV-a na isporuke dobara i usluga u zemlji moraju zaračunati PDV (prema propisanim stopama) na neto vrijednost isporuke te taj iznos iskazati na računu.“⁴³

Poduzetnici koji su u sustavu PDV-a imaju obvezu prema državi za PDV temeljem tako ispostavljenog računa te ju knjiže na kontu 240, a neto iznos isporuke predstavlja prihod od prodaje. Poduzetnici koji nisu u sustavu PDV-a moraju to i naznačiti na

⁴¹ T.Pucić Orbanić „Računovodstveni i porezni tretman vrijednosnog usklađivanja potraživanja od kupaca. Zagreb, Računovodstvo i financije, 2015., 31-32.

⁴² K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 258.

⁴³ *loc. cit.*

ispostavljene račune pa sukladno tome nemaju pravo uvećati vrijednost isporuke za PDV.

Analitičku evidenciju kupaca poduzetnici mogu voditi u okviru glavne knjige na način da raščlanjuju konta potraživanja od kupaca prema njihovom nazivu. Ovakva se evidencija u praksi puno češće vodi u knjigovodstvenoj jedinici saldakonti kupaca.⁴⁴

U nastavku su prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 3.

<u>1200 Potraživanja od kupaca za prodane proizvode</u>		<u>7500 Prihodi od prodaje proizvoda</u>	
xxxxx (1)	xxxxx (2)		xxxxx (1)
<u>1000 Novac na računu u banci</u>		<u>2400 Obveze za PDV</u>	
xxxxx (2)			xxxxx (1)

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća Pop d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Ispostavljena faktura kupcu za prodane proizvode knjiži se u ukupnom iznosu kao povećanje imovine na dugovnoj strani konta 1200 *Potraživanja od kupaca u tuzemstvu*, obračunati iznos PDV-a knjiži se kao povećanje obveza prema državi na potražnoj strani konta 2400 *Obveze za PDV*, a prodajna vrijednost gotovih proizvoda predstavlja prihod (iznos bez PDV-a) te se knjiži na potražnoj strani konta 7500 *Prihodi od prodaje proizvoda*.

2) Kupac je uplatio ukupan iznos na žiro-račun te dolazi do povećanja salda (na dugovnoj strani) konta 1000 *Novac na računu u banci* uz istovremeno smanjenje potraživanja na potražnoj strani konta 1200 *Potraživanja od kupaca za prodane proizvode*.

⁴⁴ K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 259.

5.2.1.2. Potraživanje od kupaca u inozemstvu

„Izvozne isporuke dobara i oplemenjenih dobara te prijevozne i otpremne usluge u svezi s izvozom navedenih dobara oslobođene su PDV-a, a kao dokaz o obavljenom izvozu služi ovjerena izvozna carinska deklaracija. Prema Zakonu o deviznom poslovanju⁴⁵, potraživanje s temelja ovakve prodaje knjiži se u okviru konta 121 u domaćoj valuti, odnosno kunskoj protuvrijednosti u devizama ugovorene isporuke i to prema srednjem tečaju HNB-a prethodnog radnog dana u tjednu koji prethodi tjednu izvoznog carinjenja. Naplata se potraživanja uobičajeno obavlja u stranoj valuti. Stoga se, u slučaju nastalih tečajnih razlika od datuma ispostavljanja računa do dana naplate (prema srednjem tečaju HNB-a), tečajne razlike moraju proknjižiti. Ukoliko je došlo do porasta tečaja strane valute u odnosu na kunu, tečajne se razlike knjiže kao prihod od pozitivnih tečajnih razlika – 7722 (uz povećanje potraživanja od kupaca iz inozemstva) ili pak ukoliko je došlo do pada tečaja strane valute u odnosu na kunu, knjiže se kao trošak s temelja negativnih tečajnih razlika iz potraživanja u inozemstvu – 4752 (uz smanjenje potraživanja od kupaca iz inozemstva). Isti se postupak primjenjuje na datum bilanciranja sa stanjem konta potraživanja od kupaca iz inozemstva -121, a prema srednjem tečaju HNB-a.“⁴⁶

Potraživanje od kupaca u inozemstvu – pozitivne tečajne razlike

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 4.

<u>1210 Potraživanja od kupaca za prodane proizv.</u>	<u>7520 Prihodi od prodaje proizvoda</u>
xxxxx (1)	xxxxx (1)
xxxxx (2)	
<u>1030 – Novac na deviznom računu</u>	<u>7720 Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika</u>
xxxxx (2)	xxxxx(2)

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

⁴⁵ Zakon o deviznom poslovanju, NN., br.96/03.,čl.34.

⁴⁶ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*,Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 265.

1) Poduzeće je prodalo gotove proizvode inozemnom kupcu za što se knjiži povećanje imovine na dugovnoj strani konta 1210 *Potraživanja od kupca za prodane proizvode* te se istovremeno knjiži prihod od prodaje robe na inozemnom tržištu na potražnu stranu konta 7520 *Prihodi od prodaje proizvoda* u cjelokupnom iznosu (prilikom prodaje dobara u drugu državu EU-a poduzeća su oslobođena su plaćanja PDV-a).

2) Izvatkom sa deviznog računa vidljivo je da je kupac uplatio cjelokupni iznos fakture što dovodi do povećanja novca koji se knjiži na dugovnoj strani konta 1030, te istovremeno smanjenje potraživanja na potražnoj strani konta 1210 *Potraživanja od kupca za prodane proizvode*. Prilikom naplate potraživanja došlo je do promjene tečaja te se knjiži pozitivna tečajna razlika u korist prihoda na potražnu stranu konta 7720 *Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika*.

5.2.2. Potraživanja na kreditne kartice

Sve je učestalija prodaja roba i usluga putem debitnih i kreditnih kartica. Razlog tome je što prodavatelji u sklopu svoje ponude nude posebne akcije ili dodatne bonuse prilikom korištenja kartica određene kartične kuće ili banke. Pa tako, na primjer, jedan dan u tjednu u kojem uz kartično plaćanje jedne ulaznice za film, drugu dobivate besplatno, kupnjom bonova za mobitele putem web-a dobivaju se dodatne kune na računu, posebni popusti u supermarketima prilikom kupovine određenim danima u mjesecu. Upravo zato prodaja roba i usluga putem kreditnih/debitnih kartica postala je sve primamljiva i zastupljenija kod kupaca te je ukupan kartični promet znatno porastao u odnosu na prijašnja razdoblja.

Banka ili trgovačko društvo prilikom prodaje na kreditne kartice pojavljuje se ne kao kupac, već kao platiša, dok ulogu kupca ima građanin koji karticama plaća račune ili poduzetnici koji podmiruju R-1 račune.

“Kod prodaje robe u trgovini na malo na temelju zbirnih podataka u prometu iz knjige popisa izravno se knjiži potraživanje od izdavatelja kreditnih kartica - dnevno, tjedno, mjesečno ili u drugim kraćim intervalima, ovisno o načinu knjiženja dnevnih utržaka. Na isti način knjiži se potraživanje od kartičara i kod drugih djelatnosti koje gotovinske račune od kupaca naplaćuju putem kreditne kartice. Kod takvog načina plaćanja prodavatelj ispostavlja kupcu, tj. korisniku kreditne kartice slip kojeg ovaj potpisuje. Uz slip se kupcu daje gotovinski račun, a slip predstavlja dokaz da je obavljeno plaćanje.

Kada prodavatelj naplaćuje kreditnom karticom račun R - 1 po kojemu će kupac koristiti pravo na pretporez, on svaki pojedinačni R - 1 račun evidentira u knjigu izlaznih računa unoseći podatke o kupcu. U ovom slučaju prodavatelj će zbog povezanosti s knjigom IRA najprije knjižiti potraživanja od kupca, a zatim ga zatvoriti sa potraživanjem od izdavatelja kreditne kartice.“⁴⁷

Izdavatelj kartice (banka ili kartičarska kuća) prodavatelju, tjst. korisniku njihovih usluga, zaračunava proviziju koja je oslobođena od PDV-a.⁴⁸

5.2.3. Potraživanja od banaka za prodaju na potrošački kredit

„Kada postoji trostrani odnos pri prodaji dobara u kojem kupci građani dio cijene plate prodavatelju, a za isplatu dijela ili ukupnog dijela ili ukupne svote prodaje cijene osiguravaju novac kod banke kreditom, potraživanja od prodaje transformira se u potraživanja od banke, koji se knjiži na računu 136. U tom ugovornom odnosu banka po odobrenju potrošačkog kredita i dokaza o isporuci dobara građaninu doznačuje svotu odobrenog zajma isporučitelju“.⁴⁹

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 5.

<u>1360 Potraživanja od banka za prodaju na potr.kr.</u>		<u>7500 Prihodi od prodaje proizvoda</u>	
xxxxx (1)			xxxxx (1)
<u>2400 Obveze za PDV</u>			
	xxxxx (1)		

⁴⁷ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb, RRif, 2010., str. 332-333.

⁴⁸ *Zakon o porezu na dodanu vrijednost*, NN,br.115/16., čl.40.

⁴⁹ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb, RRif, 2010., str. 381.

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

Poduzeće je ispostavilo račun kupcu za prodane gotove proizvode na potrošački kredit, što je evidentirano kao povećanje imovine na dugovnoj strani konta *1360 Potraživanja od banaka za prodaju na potrošački kredit*. Obračunati iznos PDV-a knjiži se kao povećanje obveze prema državi na potražnoj strani konta *2400 Obveze za PDV*, a prodajna vrijednost gotovih proizvoda predstavlja prihod te se knjiži na potražnoj strani konta *7500* (iznos bez PDV-a).

5.2.4. Potraživanja za dane predujmove

Dani predujmovi predstavljaju novčana sredstva uplaćena na račune drugih poslovnih subjekata u svrhu ostvarivanja prava za još neizvršenu uslugu.

Obveza primatelja predujma za izdavanje računa (za primljeni predujam) značajna je za davatelja predujma, jer isti ne može koristiti pravo na pretporez ako od primatelja nije primio račun, odnosno ako sljedeći uvjeti nisu ispunjeni:

- uplata predujma
- primitak računa za predujam
- ispravnost računa.⁵⁰

Davatelj predujma može predujam dati u svrhu osiguravanja isporuke i dogovorene cijene.

Dani se predujmovi mogu „dati za nabavu dugotrajne ili kratkotrajne imovine ili naručene usluge“. ⁵¹ Predujam se knjiži na poziciji imovine za koju se predujam daje. Iznos koji se odnosi na PDV sadržan je u ukupno isplaćenom iznosu za predujam te se porez na dodanu vrijednost od ukupno isplaćenog iznosa izračunava po preračunatoj stopi od 25%, koja iznosi 20%.⁵²

Potraživanja za dane predujmove za usluge po RRiF-ovom se kontom planu knjiže na kontu *125*.

⁵⁰ Skendrović, L.J., Javorović, M., *Osnove računovodstva*, Zagreb, EFECTUS studij financije i pravo, Zagreb 2016., str. 195.

⁵¹ K. Vinković, A. et al, *Abeceda računovodstva*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 321.

⁵² loc. cit.

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 6.

1250 Potraživanje za predujmove		1000 Žiro račun	
xxxxx (1)	xxxxx(4)		xxxxx(1)
xxxxx (2)			
1401 Pretporez iz predujma		4140Usluge najamnine	
xxxxx (2)		xxxxx (3)	
xxxxx (4)			
1400Pretporez		2201 Dobavljači usluga	
xxxxx (3)		xxxxx (4)	xxxxx (3)

Izvor: Izradio autor prema naputku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Poduzeće evidentira dani predujam kao potraživanje za dane predujmove na kontu 1250 na dugovnoj strani te smanjenje novca na kontu 1000 *Žiroračun* na potražnoj strani.

2) Poduzeće je primilo račun za predujam. Temeljem toga iskazuje se pretporez po ulaznom računu na dugovnoj strani konta 1401 *Pretporez iz predujmova* te se vrši storno na dugovnoj strani konta 1250 *Potraživanja za predujmove* u cjelokupnom iznosu pretporeza.

3) Po primitku računa za najamninu poduzeće evidentira obveze prema dobavljaču na potražnoj strani konta 2201 *Dobavljači usluga* u cjelokupnom iznosu, te istovremeno na dugovnim stranama konta 1400 knjiži pretporez po ulaznom računu i konta 4140 evidentira se nastali trošak u iznosu bez PDV-a. Dobavljač je na svom računu za izvršenu uslugu već priznao (obračunao) primljeni predujam te iskazuje svotu za uplatu na računu u iznosu nula.

4) Neposredno po primitku računa vrši se i podmirenje obveza prema dobavljaču iz već unaprijed isplaćenog predujma, na način da se obveza prema dobavljaču podmiruje u cijelosti na dugovnoj strani konta 2201 *Dobavljači usluga*. Na dugovnoj strani kota 1401 *Pretporez iz predujmova* knjiži se storno za iznos pretporeza te se zatvara preostali saldo na kontu 1250 *Potraživanje za predujmove za naručene usluge*.

5.2.5. Potraživanja u sporu i rizična potraživanja

Prilikom financijskog izvještavanja, bitna računovodstvena informacija je koliki broj kratkotrajnih potraživanja otpada na sporna i rizična potraživanja jer ona neće moći biti naplaćena te će na taj način utjecati na novčani tijek. Govorimo o potraživanjima koja su ušla u sudski spor zbog nemogućnosti naplate ili potraživanja koja su zbog nepotpune dokumentacije ili krivog naslovljavanja kupaca postala sporna.⁵³

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 7 .

1290 Vrijednosno usklađenje potr. od kupaca	4450 Vrijednosno uskl. potr. od kupaca
xxxxx (1)	xxxxx (1)

Izvor: Izradio autor prema naputku knjigovođe poduzeća Pop d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

Poduzeće je ispostavilo fakturu kupcu za prodane gotove proizvode. Prilikom naplate potraživanja došlo je do nemogućnosti plaćanja od strane kupca te poduzeće u svojim glavnim knjigama provodi sljedeće postupke knjiženja: provodi se vrijednosno usklađenje putem konta 1290 *Vrijednosno usklađivanje potraživanja od kupaca* na potražnoj strani i istovremeno se tereti konto 4450 *Vrijednosno usklađenje kratkoročnih potraživanja* na dugovnoj strani jer se sporni iznos priznaje kao rashod.

⁵³ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb, RRif, 2010., str. 379.

5.2.6. Potraživanja od zaposlenih

Prema RRiF-ovom kontnom planu, potraživanja od zaposlenih vode se na kontu 130.

Postoje različite vrste potraživanja od zaposlenih kao što su:

- potraživanja za više isplaćenu plaću, za primitke u naravi i slično.
- za podmirivanje prehrane u tijeku rada, za korištenje odmarališta
- za isplaćene predujmove za službeno putovanje, terenski dodatak
- za učinjene manjkove, štete i kazne
- za kratkoročne pozajmice i kamate
- za primitke u naravi
- za ostala potraživanja

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 8.

<u>1000 Žiro račun</u>		<u>1009 Žiro račun prijelazni</u>	
	xxxxx (1)	xxxxx(1)	xxxxx (2)
<u>1020 Glavna blagajna</u>		<u>1250 Predujmovi za zaposlene</u>	
xxxxx (2)	xxxxx (3)	xxxxx (3)	xxxxx (4)
xxxxx (5)			xxxxx(5)
<u>4400 Trošak dnevnica</u>		<u>4420 Trošak noćenja na služ.putu</u>	
xxxxx (4)		xxxxx (4)	
<u>4425 Trošak prijevoza</u>			
xxxxx (4)			

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

1) Poduzeće isplaćuje zaposleniku novac za službeni put. Prilikom prijenosa novca sa *Žiro računa* (1000) u *Glavnu blagajnu* konto 1020 upotrebljava se *Žiroračun prijelazni* na kontu 1009.

Poduzeće je isplatilo novac radniku za službeni put što se evidentira kao smanjenje novca u *Glavnoj blagajni* konto 1020 te istovremeno povećanje salda na kontu 1250 *Predujmovi za zaposlene*.

4) Nakon povratka sa službenog puta radnik je obračunao putni nalog uključujući dnevnice, račune za trošak noćenja i trošak prijevoza.

5) Obračunom je evidentirano kako radnik nije utrošio sav novac koji mu je bio isplaćen za službeni put. Radnik je razliku iznosa uplatio u blagajnu poduzeća što se evidentira kao smanjenje na potražnoj strani konta 1250 *Predujmovi za zaposlene* te istovremeno povećanje novca na kontu 1020.

5.2.7. Potraživanja za porez na dodanu vrijednost

„Na kontu potraživanja za porez na dodanu vrijednost porezni obveznici tijekom obračunskog razdoblja evidentiraju pravo na pretporez po ulaznim računima, sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost i Pravilniku o porezu na dodanu vrijednost.“⁵⁴
55

Potraživanja za pretporez saldiraju se s nastalim obvezama za PDV po izlaznim računima u odnosnom razdoblju, uvijek po završetku obračunskog razdoblja. Sukladno tome, obveze za plaćanje PDV-a ili potraživanja od države za preplaćeni PDV po ulaznim računima, mogu nastati kao razlika. Utvrđena se razlika, ako je riječ o obvezi, mora uplatiti u državni proračun, dok se kod većeg pretporeza od obveza od državnog proračuna potražuje uplata povrata poreza na račun; taj se iznos može prenijeti u sljedeće razdoblje kao pretporez.

⁵⁴ *Zakon o porezu na dodanu vrijednost*, NN.,br.106/18.,čl.139.

⁵⁵ K. Vinković , A. et al, *Abeceda računovodstva*,Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2007., str. 268.

Povrat poreza rijetka je pojava, poslovanju se „dodaje određena vrijednost na koju se obračunava porez“.⁵⁶ On se može pojaviti kod većih jednokratnih nabava materijala i kapitala, a obveza uglavnom nastaje kao rezultat saldiranja.⁵⁷

5.2.8. Potraživanja za porez na dobitak

Na kontu 143 knjiže se plaćeni predujmovi poreza na dobit koji se na kraju godine zatvaraju sa stvarno nastalim obvezama godišnje prijave poreza na dobit. Na kontu 1432 "iskazuju se potraživanja koja su nastala za više plaćani porez po odbitku koji se plaća za razne naknade intelektualnog vlasništva ili intelektualne usluge".⁵⁸

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 9.

1430 Potr. za plaćene predujmove poreza na dobit	1000 Žiro račun
xxxxx (1)	xxxxx (2)
xxxxx (2)	xxxxx(3)
2430 Obveze poreza na dobit	S" 1430 Potr. za pl. pred. porezana dobit

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

⁵⁶ *loc. cit.*

⁵⁷ *loc. cit.*

⁵⁸ Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb, RRif, 2010., str. 424.

Pojašnjenje knjiženja:

- 1) Tijekom godine izdvajaju se novčana sredstva sa žiroračuna poduzeća u svrhu plaćanja mjesečnog predujma poreza na dobit na kontu 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit*.
- 2) Sa konta 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit* plaćena je godišnja obveza poreza na dobit tako da se razdužuje konto 1430 te saldira konto 2430 na dugovnoj strani u iznosu godišnjeg poreza na dobit koje je poduzeće u obvezi uplatiti.
- 3) Ostatak ili pretplaćeni dio godišnjeg poreza na dobit ostaje kao početni saldo konta 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit*.

5.2.9. Potraživanja za turističku članarinu

Obveza plaćanja doprinosa za turizam propisana je Zakonom o članarinama⁵⁹ u turističkoj zajednici. Konačan obračun turističke članarine obavlja se na kraju godine po godišnjem obračunu, a tijekom godine obveznici su dužni plaćati mjesečnu članarinu u visini jedne dvanaestine godišnje obveze utvrđene po završnom računu za prethodnu godinu.

Ako je godišnjim obračunom utvrđeno da je plaćeno više članarine od stvarno nastalih obveza, pretplaćena svota se iskazuje na kontu 1450 (Potraživanja za više plaćene turističke članarine) uz storno računa na kontu 4663 (Članarine turističkim zajednicama), a ako je plaćeno manje članarine od stvarno nastalih obveza, obveznik je dužan platiti razliku.

U nastavku je prikazana shema knjiženja u glavnoj knjizi (prema RRIF-ovom kontnom planu).

Primjer 10.

4663 Članarina turističkim zajednicama

xxxxx (1)

xxxxx (2)

1000 Žiro račun

xxxxx (3)

xxxxx (1)

⁵⁹ Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, NN br.108/08.

1450 Potraživanja za više plaćene turističke članarine

xxxxx (2)

xxxxx (3)

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o.

Pojašnjenje knjiženja:

- 1) Temeljem prošlogodišnjeg obračuna turističke članarine, uplaćuje se 1/12 prošlogodišnje ukupne obveze za turističku članarinu. Prilikom svake mjesečne uplate knjiže se sljedeće promjene : odljev novčanih sredstva na potražnoj strani konta 1000 *Žiro račun* te se konto 4663 *Članarine turističkim zajednicama* tereti na dugovnoj strani.
- 2) Utvrđena je više plaćena svota turističkih članarina od stvarno nastalih obveza. Pretplaćena svota se iskazuje na dugovnoj strani konta 1450 *Potraživanje za više plaćene turističke članarine* uz storno računa na dugovnoj strani konta 4663 *Članarina turističkim zajednicama*.
- 3) Dolazi do priljeva novca na žiroračunu prilikom povrata više plaćane članarine TZ, od stane Porezne uprave što se evidentira na dugovnoj strani konta 1000 i potražnoj strani konta 1430 *Potraživanja za više plaćene turističke članarine*.

5.2.10. Vrijednosno usklađivanje potraživanja

Vrijednosna usklađivanja potraživanja događaju se zbog nemogućnosti naplate potraživanja i na taj se način izravno terete troškovi razdoblja. Važno je napomenuti da se ovim ne smanjuju prihodi koji su već iskazani na strani prihoda, već se kao protustavka iskazuju na kontima troškova. Potrebno je obratiti pažnju jesu li iskorištene zakonske mogućnosti naplata (opomene, ovrhe, stečajevi), a radi porezne prihvatljivosti vrijednosnog usklađenja.

6. Praćenje potraživanja na poslovnom subjektu POP d.o.o.

POP d.o.o., Pula osnovano je prema zakonima i propisima Republike Hrvatske 1973. godine kao društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Puli, Valmade 58. Upravu društva čini Simon Blažević koji je i direktor Društva. Osnovna djelatnost društva je nespecijalizirana trgovina na veliko za prodaju ronilačke opreme. Pop d.o.o. sa svojih šest zaposlenih i prihodima preko pet milijuna kuna te prema Zakonu računovodstvu⁶⁰ spada u skupinu malih poduzetnika.

Financijski izvještaji poduzeća sastavljeni su sukladno sa Zakonom o računovodstvu⁶¹ i Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI). Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI) zahtijeva od Uprave da iskaže fer i istinite vrijednosti te da da realnu sliku o poslovnom subjektu i njegovom cjelokupnom poslovanju. Potraživanja su oblik financijske imovine koji mogu imati fiksni termin plaćanja, a prema vremenu naplate ih dijelimo na dugotrajna i kratkotrajna potraživanja. Dugotrajna potraživanja su potraživanja kojima je vijek naplate dulji od godine dana, a uključuju potraživanja kao što su potraživanja od povezanih društava, potraživanja s temelja prodaje na kredit, rizična i sporna potraživanja i itd. Uvidom u bilancu poduzeća uočavamo da poduzeće u prethodnoj godini nije imalo nikakav oblik dugotrajnih potraživanja, već se sva potraživanja odnose na kratkotrajna potraživanja. Kratkotrajna potraživanja dio su kratkotrajne imovine, to su potraživanja od kojih se, kao što je prethodno već spomenuto, očekuje naplata u vremenskom razdoblju do godine dana. Obuhvaćaju sljedeća potraživanja: potraživanja od povezanih društava, rizična i sporna potraživanja, potraživanja od kupaca za prodane proizvode i usluge u tuzemstvu i inozemstvu, potraživanja od zaposlenih, potraživanja za dane predujmove, itd.

U nastavku tablicom 1 prikazan je izvadak iz bilance poduzeća POP d.o.o. koja se odnosi na kratkoročna potraživanja za 2017. godinu.

⁶⁰ *Zakon o računovodstvu*, NN., br.116/18.,čl.5.

⁶¹ *Zakon o računovodstvu*, NN., br.116/18.,čl.17.

Tablica 1. Prikaz kratkoročnih potraživanja poduzeća Pop d.o.o.

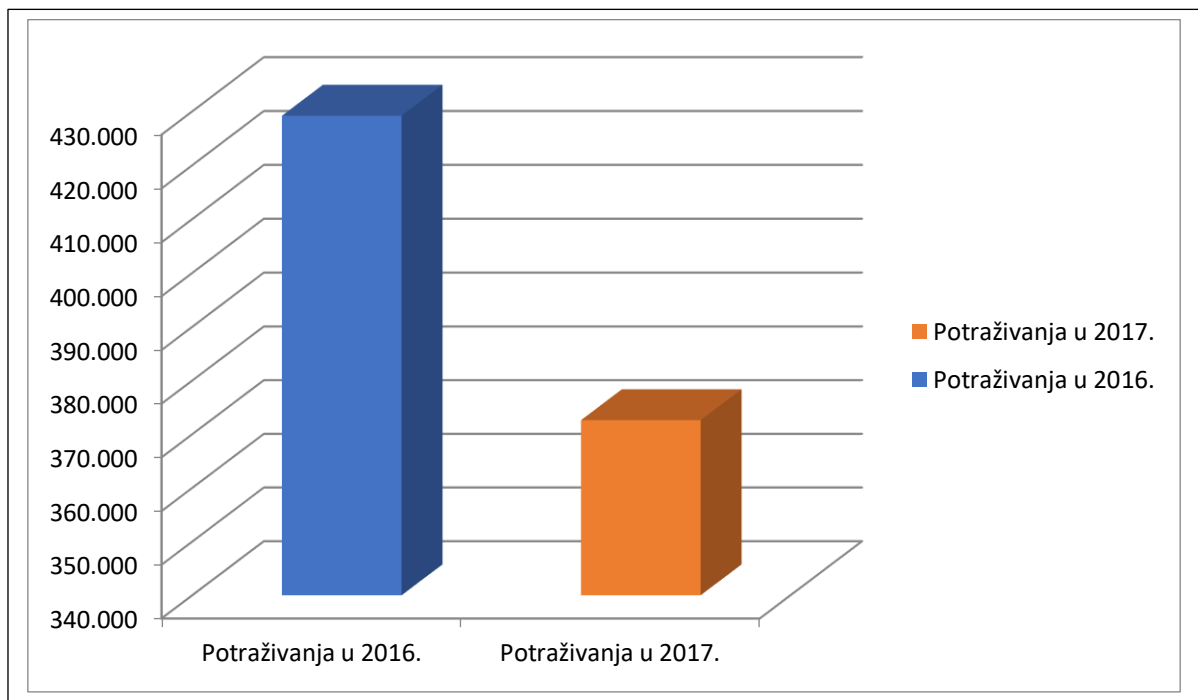
II. POTRAŽIVANJA (AOP 047 do 052)	046		429.193	372.627
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	047		0	0
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	048		0	82
3. Potraživanja od kupaca	049		252.501	338.997
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	050		3.269	3.269
5. Potraživanja od države i drugih institucija	051		162.907	19.886
6. Ostala potraživanja	052		10.516	10.393

Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/prijava.do>

Uvidom u bilancu poduzeća POP d.o.o. na dan 31.12.2017. godine uočavamo sljedeće :

Ukupna potraživanja za 2017. godinu iznose 372.627 kuna sa udjelom od (8,70%) u ukupnoj imovini poduzeća, što predstavlja smanjenje od 2 % u odnosu na isto razbolje prethodne godine.

Grafikon 1: Usporedba potraživanja sa prethodnom godinom

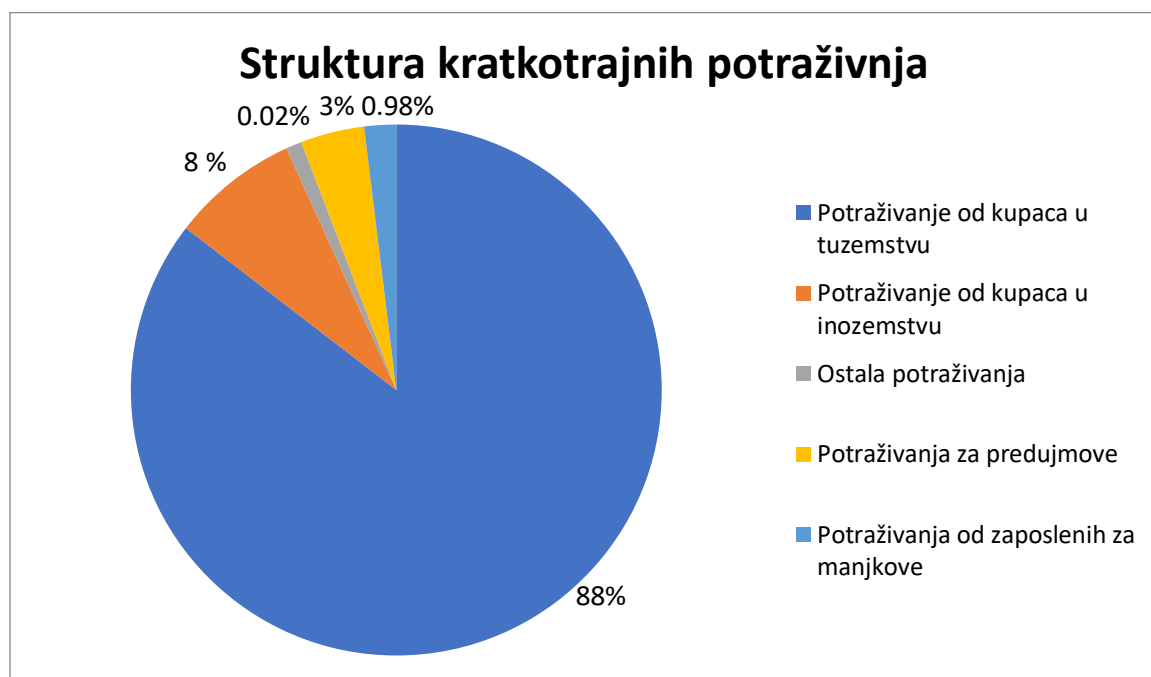

Izvor : izradio autor prema javno dostupnim podacima na (<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/prijava.do>)

Potraživanja poduzeća POP d.o.o. u potpunosti se sastoje od kratkoročnih potraživanja jer poduzeće u prethodnim godinama nije ostvarilo nikakav oblik dugotrajnih potraživanja. Kratkoročna potraživanja na dan izvještavanja iznosila su 372.627,00 kuna. Kratkoročna potraživanja se najvećim dijelom sastoje od potraživanja od kupaca iz tuzemstva u iznosu od 318.878,67 kuna, što čini 88% ukupnih potraživanja, dok ostatak od 42.726,74 čini 12 % ukupnih potraživanja, a otpada na: potraživanja od kupaca iz inozemstva sa najvećim udjelom, potraživanja za predujmove za usluge, potraživanja od zaposlenih za manjkove te ostala potraživanja.

Struktura potraživanja prikazana je Grafikonom 2 u nastavku.

Grafikon 2: Struktura kratkotrajnih potraživanja

Izvor: izradio autor prema podacima iz bilance poduzeća

6.1. Potraživanja od kupaca

Poduzeće je u 2017. godini ostvarilo promet od potraživanja od kupaca u tuzemstvu u visini od 4.275.496,98 kuna te je uspješno naplatilo preko 90 % nastalih potraživanja.

Prilikom prodaje na potrošački kredit poduzeće je ostvarilo ukupan promet u 2017. godini u iznosu od 38.903,75 kune te je uspješno naplaćeno 50% potraživanja. Prilikom prodaje na kreditne kartice poduzeće je ostvarilo promet u iznosu od 726.735,83 i uspješno naplatilo preko 90% potraživanja.

U nastavku završnog rada slijedi analiza pojedinih pozicija bilance poduzeća POP d.o.o. koje se odnose na potraživanja iste. Primjeri su vezani za samoposlovanje poduzeća, a brojke služe jednostavnijem razumijevanju i tumačenju primjera.

Primjer 11.

Knjiženje potraživanja od kupaca za prodane proizvode u tuzemstvu

- 1) Poduzeće je isporučilo i ispostavilo fakturu za prodanu trgovačku robu u iznosu 20.000,00 kn + PDV.
- 2) Kupac je platio fakturu i to doznakom na žiroračun.

Tablica 2. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek. br.	Opis	Konto	Svota (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanja od kupaca za prodanu robu Prihodi od prodaje robe Obveze za PDV <i>Faktura za prodane proizvode</i>	1200 7600 2400	25.000,00	20.000,00 5.000,00
2.	Potraživanja od kupaca za prodanu robu Novac na računu u banci <i>Izvadak sa žiro-računa</i>	1200 1000	25.000,00	25.000,00

Izvor: Izradio autor prema naputku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Ispostavljena faktura kupcu za prodanu trgovačku robu knjiži se u ukupnom iznosu od 25.000,00 kn kao povećanje imovine na dugovnoj strani konta 1200 *Potraživanja od kupaca za prodanu robu*, obračunati iznos PDV-a knjiži se kao povećanje obveza prema državi na potražnoj strani konta 2400 *Obveze za PDV* u iznosu od 5.000,00 kn,

a prodajna vrijednost robe predstavlja prihod (iznos bez PDV-a) te se knjiži na potražnoj strani konta 7600 *Prihodi od prodaje robe* u iznosu od 20.000,00 kn.

2) Kupac je uplatio ukupan iznos na žiroračun te dolazi do povećanja salda na dugovnoj strani konta 1000 *Novac na računu u banci* u iznosu od 25.000,00 kn uz istovremeno smanje potraživanja na potražnoj strani konta 1200 *Potraživanja od kupaca za prodanu robu* u istom iznosu.

Primjer 12.

Knjiženje potraživanja na kreditne kartice

Dnevni promet prodavaonice "POP" d.o.o. iznosi 10.000,00 kuna, od toga : 2.000,00 kuna plaćeno je kreditnom karticom Diners, a 8.000,00 kuna je plaćeno kreditnom karticom American Express . Obračunati PDV iz dnevnog utroška iznosi $10.000,00 \times 20\% = 2.000,00$. Društvo " Pop " ispostavlja društvu Diners kumulativni slip na bruto vrijednost od 2.000,00 kuna te emitentu American Express 8.000,00 kuna. Provizija koja je ugovorena za posredovanje u plaćanju prema društvu Diners iznosi 7% ($2.000,00 \times 7\%$), odnosno 140 kuna, dok posredovanje u plaćanju prema društvu American Express iznosi 6% ($8.000,00 \times 6\%$), odnosno 480 kuna. Po izvratku sa žiro računa vidljivo je da je društvo Diners uplatilo svotu utrška umanjenu za proviziju u posredovanju u iznosu od 1.860,00 kuna te je društvo American Express uplatilo svotu umanjenu za proviziju u poslovanju u iznosu od 7.520,00 kuna.

Tablica 3. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek.b r.	Opis	Konto	Iznos (u kunama)	
			Duguje	Potražuje

1.	Potraživanje za prodaju na kreditne kartice Diners	12070	2.000,00	
	Potraživanje za prodaju na kreditne kartice American Express	12071	8.000,00	
	Prihodi od prodaje proizvoda	7500		8.000,00
	Obveze za PDV <i>- utržak prodavaonice</i>	2400		2.000,00
2.	Trošak za pokriće novčanih dugovanja	4653	140,00	
	Potraživanja za prodaju na kreditne kartice Diners <i>- obračun naknade</i>	12070		140,00
3.	Trošak za pokriće novčanih dugovanja	4653	480,00	
	Potraživanja za prodaju na kreditne kartice American Express <i>- obračun naknade</i>	12071		480,00
4.	Žiro račun	1000	1.860,00	
	Potraživanja za prodaju na kreditne kartice Diners <i>- izvadak sa žiro računa</i>	12070		1.860,00
5.	Žiro račun	1000	7.520,00	
	Potraživanja za prodaju na kreditne kartice American Express <i>- izvadak sa žiro računa</i>	12701		7.520,00

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Poduzeće je prodalo robe inozemnim kupcima u iznosu od 881.161, 17 kuna i uspješno naplatilo preko 95 % potraživanja. Ostvaren je ukupan promet od kupaca u vrijednosti od 5.676.927,04 kuna, od toga je uspješno naplaćeno preko 90 % nastalih potraživanja.

Primjer 13.

Knjiženje potraživanja od kupaca za prodane proizvode u inozemstvu

Poduzeće je ispostavilo račun kupcu u inozemstvo za prodanu trgovačku robu u iznosu od 15.000,00 EUR (srednji tečaj HNB-a na datum 15. srpnja 2017., 1 EUR = 7,42 kuna). Kupac je platio doznakom na devizni račun 15.000,00 EUR (srednji tečaj HNB-a na datum naplate 18. srpnja 2017., 1 EUR = 7,52 kuna).

Tablica 4. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek. br.	Opis	Konto	Svota (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanja od kupaca za prodanu robu u inozemstvo	1211	111.300,00	
	Prihodi od prodaje robe	7611		111.300,00
	<i>Faktura za prodane proizvode</i>			
2.	Potraživanja od kupaca za prodanu robu u inozemstvu	1211		111.300,00
	Novac na deviznom računu	1030	112.800,00	
	Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	7750		1.500,00
	<i>Izvadak sa deviznog-računa</i>			

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Poduzeće je prodalo trgovačku robu inozemnom kupcu, za što se knjiži povećanje imovine na dugovnoj strani konta 1211 *Potraživanja od kupca* za prodanu trgovačku robu u iznosu 15.000,00 EUR; preračunato u kunsku protuvrijednost prema središnjem tečaju HNB-a, na dan transakcije iznosi 111.300,00 kn te se istovremeno knjiži prihod koji je nastao prilikom prodaje na potražnu stranu konta 7611 *Prihodi od prodaje robe* u cjelokupnom iznosu (prilikom prodaje dobara u drugu državu EU-a poduzeća su oslobođena su plaćanja PDV-a).

2) Izvatkom sa deviznog računa konta 1030 vidljivo je da je kupac uplatio cjelokupni iznos fakture u iznosu od 112.800,00 kn, što dovodi do povećanja novca koji se knjiži na dugovnoj strani konta te istovremeno smanjenje potraživanja na potražnoj strani konta 1210 *Potraživanja od kupca* za prodanu robu u iznosu od 111.300,00 kn. Prilikom naplate potraživanja došlo je do promjene tečaja te se knjiži pozitivna tečajna razlika u korist prihoda na potražnu stranu konta 7720 *Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika* u iznosu od 1.500,00 kn.

Kratkoročna potraživanja od poduzetnika unutar grupe ili od povezanih društava sa sudjelujućim interesima za isporučenu robu i usluge u 2017. godini iznosila su 82,00 kune.

6.2. Potraživanja prema zaposlenicima i članovima društva

Kratkoročna potraživanja prema zaposlenicima i članovima društva za manjkove su iznosila 3.269,00 kuna.

Primjer 14.

Knjiženje potraživanja prema zaposlenicima i članovima društva

1. Prilikom provođenja godišnje inventure ustanovljen je manjak trgovačke robe u iznosu od 2.615,20 kn + PDV za koje poduzeće tereti zaposlenika.

Tablica 5. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek.b r.	Opis	Konto	Iznos (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanja za manjkove	1303	3.269,00	
	Prihodi za manjkove od odgovornih osoba	7838		2.615,20
	Obveze za PDV - obračunati manjak na teret zaposlenika	2400		653,80

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

Prilikom godišnjeg obračuna ustanovljen je manjak trgovačke robe u poduzeću POP d.o.o. Ustanovljeni manjak knjiži se na dugovnoj strani konta 1303 *Potraživanja za manjkove*, obračunati iznos PDV-a knjiži se kao povećanje obveza prema državi na potražnoj strani konta 2400 *Obveze za PDV* u iznosu od 653,80 kn, a manjak za koje se tereti zaposlenik predstavlja prihod te se knjiži na potražnoj strani konta 7557 *Prihodi s osnove naplate manjka* nastalog krivnjom zaposlenika u iznosu od 2.615,20 kn.

6.3. Kratkotrajna potraživanja od države i drugih institucija

Kratkotrajna potraživanja od države i drugih institucija odnose se na potraživanja za porez na dobit, potraživanja za PDV, potraživanja za više plaćene članarine i slična potraživanja.

Društvo je na dan izvještavanja imalo kratkoročna potraživanja od države i drugih institucija u iznosu od 19.886,00 kn. Od toga, potraživanja za plaćene predujmove poreza iznose 19.453,21 te potraživanja za više plaćenu turističku članarinu iznose 379,98 kuna.

Potraživanja za porez na dobitak

Primjer 15.

Knjiženje potraživanja od države

Poduzeće je tijekom godine uplatilo predujam poreza na dobit u iznosu od 123.000,00 kuna. Prema godišnjoj prijavi poreza na dobit utvrđena je obveza u iznosu od 115.500,00 kuna. Na datum 31.12.2016. provedena su sljedeća knjiženja.

Tablica 6. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek.b r.	Opis	Konto	Iznos (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit Žiro račun <i>-isplaćen predujam</i>	1430 1000	123.000,00	123.000,00

2.	Obveze poreza na dobitak Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit - <i>obračun poreza na dobit</i>	2430 1430	115.500,00	115.500,00
3.	Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit - <i>prijenos u sljedeće razdoblje</i> S	1430	7.500,00	

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

- 1) Tijekom godine, izdvajaju se novčana sredstva sa žiro računa poduzeća u svrhu plaćanja mjesečnog predujma poreza na dobit na kontu 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit* te godišnja uplaćena svota iznosi 123.000,00 kn.
- 2) Sa konta 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit* plaćena je godišnja obveza poreza na dobit tako da se razdužuje konto 1430 za 115.500,00 kn te saldira konto 2430 na dugovnoj strani u iznosu godišnjeg poreza na dobit koje je poduzeće u obvezi uplatiti.
- 3) Ostatak ili pretplaćeni dio godišnjeg poreza na dobit u iznosu od 7.500,00 kn ostaje kao početni saldo konta 1430 *Potraživanje za plaćene predujmove poreza na dobit* za sljedeće obračunsko razdoblje.

Primjer 16.

Knjiženje potraživanja za više plaćene članarine

Poduzeće je u prethodnoj poslovnoj godini ostvarilo ukupan prihod od obavljanja trgovine u svoti od 3.500.000,00 kuna u mjestu za koje je propisano plaćanje turističke članarine po stopi od 0,0129 % . Poduzeće je uplatilo 600,00 kuna turističke članarine, a godišnjim obračunom utvrđena je stvarna obveza i iznosi 451,50 kuna te poduzeće zahtjeva povrat pretplaćene svote.

Tablica 7. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek.b r	Opis	Konto	Iznos (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Članarina turističkim zajednicama Žiro račun <i>-račun za plaćenu tur. Članarinu</i>	4463 1000	600,00	600,00
2.	Potraživanja za više plaćene turističke članarine Članarina turističke zajednice <i>- storno za više uplaćenu članarinu</i>	1450 4463	148,50 148,50	
3.	Žiro račun Potraživanja za više plaćene turističke članarine <i>- izvadak sa žiro računa</i>	1000 1450	148,50	148,50

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Temeljem godišnjeg obračuna (prethodne godine) uplaćuje se 1/12 prošlogodišnje obveze za turističku članarinu kao predujam za tekuće razdoblje. Prilikom svake mjesečne uplate knjiže se sljedeće promjene: odljev novčanih sredstva sa potražne strane žiro računa konto 1000 u iznosu od 600,00 kn te terećenje konta 4663 *Članarine turističkim zajednicama* na dugovnoj strani u iznosu od 600,00 kn.

2) Utvrđeno je da je plaćeno više turističkih članarina od stvarnih nastalih obveza. Pretplaćena svota od 148,50 kn se iskazuje na dugovnoj strani konta 1450

Potraživanje za više plaćene turističke članarine uz storno računa na dugovnoj strani konta 4663 Članarina turističkim zajednicama u istom iznosu.

3) Prestali iznos od 148,50 kn za više plaćene turističke članarina doznačuje se na žiro račun poduzeća.

6.4. Ostala potraživanja

Ostala kratkotrajna potraživanja sačinjavaju potraživanja stečena cesijom ili nekom drugom vrstom ugovora (otkup tražbine, prijenos i sl.) te potraživanja za dane predujmove.

Primjer 17.

Knjiženje potraživanja za predujmove

Isplaćen predujam za najamninu u iznosu od 8.000,00 kuna + PDV . Primljen račun za predujam za najamninu u iznosu od 8.000,00 + PDV. Po isteku obračunskog razdoblja primljen račun za uslugu najamnine.

Tablica 8. Knjiženje kroz dnevnik

(sva knjiženja su prema RRiF-ovom kontnom planu)

Tek.b r.	Opis	Konto	Iznos (u kunama)	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanje za predujmove Žiro račun <i>-isplaćen predujam</i>	1250 1000	10.000,00	10.000,00
2.	Pret porez iz predujma Potraživanje za predujmove <i>- pret porez po primljenom račun</i>	1401 1250	2.000,00 2.000,00	

3.	Usluge najamnine	4140	8.000,00	10.000,00
	Pretporez	1400	2.000,00	
	Dobavljači usluga	2201		
	- <i>Primljen račun dobavljača</i>			
4.	Dobavljači usluga	2201	10.000,00	8.000,00
	Pretporez iz predujma	1401	2.000,00	
	Potraživanje za predujmove	1250		
	za usluge			
	- <i>obračun predujma</i>			

Izvor: Izradio autor prema napatku knjigovođe poduzeća POP d.o.o. i shemi knjiženja iz RRiF-a.

Pojašnjenje knjiženja:

1) Dan predujam evidentira se na dugovnoj strani kontu 1250 *Potraživanje za dane predujmove* u iznosu od 10.000,00 kn, a smanjenje novca na žiroračunu knjiži se na potražnoj strani konta 1000 *Žiro račun* u istom iznosu.

2) Primljen je račun za predujam najamnine, temeljem kojeg se pretporez iskazuje na dugovnoj strani konta 1401 *Pretporez iz predujmova* u iznosi od 2.000,00 kn te se vrši storno na dugovnoj strani konta 1250 *Potraživanja za predujmove* u istom iznosu.

3) Po primitku računa za najamninu evidentira se obveza prema dobavljaču na potražnoj strani konta 2201 *Dobavljači usluga* u iznosu od 10.000,00 kn, pretporez po ulaznim računima knjiži se na dugovnoj strani konta 1400 *Potraživanja za pretporez* u iznosu od 2.000,00 kn te usluge najamnine predstavljaju trošak koji se knjiži na dugovnoj strani konta 4140 *Trošak najamnine* u iznosu od 8.000,00 kn.

4) Prilikom obračuna predujma, dobavljaču usluga plaćen je cjelokupni iznos od 10.000,00 kn, što se evidentira kao smanjenje obveza na dugovnoj strani konta 2201. Istovremeno se razdužuje konto 1250 *Potraživanje za predujmove za usluge* na potražnoj strani u iznosu od 8.000,00 kn te se na kontu 1401 *Pretporez iz predujma* na dugovnoj strani stornira ranije priznat pretporez u iznosu od 2.000,00 kn.

7. Zaključak

Potraživanja predstavljaju naše pravo da od dužnika na temelju međusobnih odnosa naplatimo svoja zakonom stečena novčana sredstva. Potraživanja nastaju prilikom prodaje robe, gotovih proizvoda, iznajmljivanjem imovine, pružanjem usluga i ostalo. Dijelimo ih na kratkotrajna potraživanja, s rokom naplate do godinu dana, i dugotrajna potraživanja, a rokom naplate dužim od jedne godine. Poduzeće POP d.o.o. u prethodnoj godini nije imalo nikakav oblik dugotrajnog potraživanja. Sva su potraživanja kratkotrajnog karaktera s udjelom u ukupnoj aktivi od 8,70 % . Čak 96 % ukupnih kratkotrajnih potraživanja otpada na potraživanje prema kupcima, dok ostatak otpada na potraživanja prema državi i drugim institucijama te na potraživanja prema zaposlenima.

U računu dobiti i gubitka poduzeće može iskazati veliki prihod, međutim, na pozicijama bilance dobit ćemo uvid kolika je naplativost iskazanih prihoda i to kroz pozicije potraživanja te postoje li potraživanja koja su u sporu ili su eventualno nenaplativa. Samim time, detaljnijim uvidom na pozicije potraživanja u bilanci, uvidjet ćemo i realnost iskazanih prihoda u računu dobiti i gubitka te da li je iskazani prihod uistinu i naplativ. Zbog toga su pozicije potraživanja u bilanci izuzetno važne. Potraživanja su izravno vezana za novčane tokove poduzeća, tj. za količinu novca koji nam je dospio na žiro račun. Kako su otvorena potraživanja manja, tako je stanje novca na žiro računu veće i obrnuto. Ako nema kreditne izloženosti te nije došlo do većih investicija koje predstavljaju direktne odljeve sredstava, možemo smatrati da su potraživanja i stanje gotovog novca na žiro računu u direktnoj korelaciji.

Promatrajući i analizirajući društvo POP d.o.o. vidljivo je da društvo posluje po principu visoke naplativosti, odnosno plaćanja unaprijed te da posluje s provjerenim kupcima. Ako novac nije odmah utrživ, poduzeće daje maksimalan rok plaćanja do 60 dana. Otvorena potraživanja vrlo su mala u odnosu na ukupan ostvareni promet. Ako pogledamo podatke iz bilance za prošlu i sadašnju godinu, vidljivo je da je društvo povećalo naplativost u odnosu na prošlu godinu, odnosno da je puno manje otvorenih potraživanja u odnosu na prijašnja razdoblja.

Sažetak

Imovinu čine pokretna i nepokretna dobra i/ili prava vlasništva koja se koriste u poslovanju poduzeća. Upotrebom imovine, poduzeće očekuje buduću ekonomsku korist, no u isto se vrijeme ta imovina i troši. Imovina prema svom vijeku trajanja može biti dugotrajna, gdje je vijek korištenja dulji od godine dana, i kratkotrajna imovina, čiji je očekivani vijek trajanja do jedne godine. Prema prirodi imovina se dijeli na materijalnu i nematerijalnu. Neke od pozicija koje čine materijalnu imovinu su: građevinski objekti, zemljišta, oprema i transportna imovina. Nematerijalnu imovinu poduzeće koristi prilikom proizvodnje ili isporuke roba i usluga, a čine ju ulaganja u prava, izdaci za razvoj, financijska imovina, potraživanja i odgođena porezna imovina. Potraživanja su dio financijske imovine od koje se očekuje buduća novčana korist. S obzirom na rok naplate, dijelimo ih na dugotrajna potraživanja preko godine dana i kratkotrajna do godine dana. Dugotrajna potraživanja čine potraživanja prema povezanim društvima, prodaje na dugoročni kredit, sporna i rizična potraživanja te otpisana potraživanja. Kratkotrajna potraživanja čine potraživanja od kupaca, od zaposlenika, potraživanja prema državi te sporna i rizična potraživanja. Potraživanja imaju izravan učinak na akumuliranje prihoda - svakom je poslovnog subjektu u interesu da su njegova potraživanja realna i naplativa. U protivnom se mora pristupiti vrijednosnom usklađenju potraživanja.

Ključne riječi : imovina, dugotrajna potraživanja, kratkotrajna potraživanja, vrijednosno usklađenje

Summary

Assets are made of movable and immovable property or/and ownership rights of legal entity. By using these assets, the company expects future economic benefits, with assets being spent at the same time. Depending on their life span, assets can be long-term and short-term. Long-term assets have a lifetime longer than a year, while short-term assets have a lifetime of up to one year. Depending on the nature, assets can be divided into tangible and intangible. The term "tangible assets" includes building lands, buildings, equipment and transport assets. Companies use intangible assets while manufacturing and delivering goods and services; intangible assets include rights investment, development expenditure, financial assets, receivables and postponed tax assets. Receivables are a part of financial assets, which is expected to be financially useful in the future. Depending on the deadline, receivables can be long-term, in which the payment is allowed after one year, and short-term, where payment must be completed within one year. Long-term receivables include related undertaking, sales in long-term debt, doubtful debts, credit risks and write-offs. Short-term receivables include accounts receivables, claims from employees and state, as well as doubtful debts and credit risks. Receivables directly impact revenue accumulation. Every legal entity finds it important to have realistic and payable claims, otherwise they must be revaluated.

Key words: Assets, Long-term receivables, Short-term receivables, Revaluation

Literatura

Knjige:

Baica N., Bacia Z., Knjigovodstvo za male i srednje poduzetnike primjena HSFI -a, Zagreb 2013.

Dečman N., Žager K., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća., Zagreb 2015.

Deželjin, J. i ostali. (1994) *Računovodstvo*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

Gulin, D., Vašiček, V., et al., *Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2018.

Kravaica, A. i ostali. (2007) *Abeceda računovodstva u teoriji i praksi*. Rijeka: Veleučilišta u Rijeci.

Parać, B., *Poduzetničko računovodstvo i financijsko izvještavanje*, Zagreb, Visoka škola za poslovanje i upravljanje *Baltazar Adam Krčelić*, Zaprešić, 2008.

Skendrović, L.J., Javorović, M., *Osnove računovodstva*, Zagreb, EFECTUS studij financije i pravo, Zagreb 2016.

Skupina autora., *Računovodstvo poduzetnika.*, Knjiga I., VII izmijenjena i dopunjena naklada., Zagreb 2010.

Skupina autora., *Računovodstvo III. izmijenjeno izdanje.*, Zagreb 2010.

Skupina autora, *Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva*, Zagreb, RRiF, 2001.

Žager, K., Tušek, B. et al., *Računovodstvo I*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2016.

Časopisi:

Računovodstvo, revizija i financije., Zagreb, siječanj 2018.

Računovodstvo, revizija i financije., Zagreb, siječanj 2017.

Računovodstvo, revizija i financije., Zagreb, lipanj 2014.

Računovodstvo, revizija i financije., Zagreb, rujan 2008.

Pucić Orbanić Tanja., *Računovodstvo i financije*, travanj 2015. 31–33.

Internet izvori:

1. Financijska agencija, javna objava dostupno na:

<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/prijava.do> (11.08.2018.)

2. Racunovodstvo-porezi, dostupno na:

<http://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/privici/ripup07-03-019.pdf>

(12.08.2018.)

3. Poslovni, dostupno na:

<http://www.poslovni.hr/leksikon/imovina-679> (12.08.2018.)

4. Računovodstvo, revizija i financije, dostupno na:

https://www.rrif.hr/brza_pretraga.html?trazi=Potra%C5%BEivanja+od+povezanih+dru%C5%A1tava+ (20.08.2018.)

5. Računovodstvo, revizija i financije, dostupno na:

<https://www.rrif.hr/dok/preuzimanje/RRIF-RP2017-XXI.pdf> (10.11.2018.)

Ostalo:

Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine.,br.106/18.

Zakon o porezu na dodanu vrijednost., Narodne novine.,br.115/16.

Zakon o deviznom poslovanju Narodne novine br.96/03.

Zakon o trgovačkim društvima Narodne novine br.152/11.

Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine.,br.40/2019.

Odbor za standarde financijskog izvještavanja, Narodne novine.,br.86/2015.

RRif-ov računski plan za poduzetnike XXI. izdanje 2017. godina.

Popis tablica:

Tablica 1. Prikaz kratkoročnih potraživanja poduzeća Pop d.o.o.....	30
Tablica 2. Knjiženje kroz dnevnik.....	33
Tablica 3. Knjiženje kroz dnevnik.....	34
Tablica 4. Knjiženje kroz dnevnik.....	36
Tablica 5. Knjiženje kroz dnevnik.....	38
Tablica 6. Knjiženje kroz dnevnik.....	39
Tablica 7. Knjiženje kroz dnevnik.....	41
Tablica 8. Knjiženje kroz dnevnik.....	42

Popis grafikona:

Graf 1: Usporedba potraživanja sa prethodnom godinom.....	31
Graf 2: Struktura kratkoročnih potraživanja.....	32